

տարանջատել է վարչական և հարկային պատասխանատվության տեսակները:

ՀՀ սահմանադրական դատարանն իր վերոնշյալ որոշմամբ արձանագրել է, որ «օրենսդիրը, առաջնորդվելով իր հայեցողական լիազորություններով, տարանջատել է հարկային և վարչական պատասխանատվության բնագավառները՝ նկատի ունենալով հարկային հարաբերությունների կարգավորման սահմանադրաիրավական առանձնահատուկ կարևորությունն ու անհրաժեշտությունը՝ սահմանադրական կարգի ու օրինականության պահպանման համատեքստում: Այդ տարանջատումն ինքնին հետապնդում է իրավական որոշակի նպատակ և սահմանադրականության խնդիր չի հարուցում»:

9. Սահմանադրական դատարանը «Շահութահարկի մասին» ՀՀ օրենքի վերլուծության արդյունքում հանգել է այն եզրակացությանը, որ շահութահարկի հաշվարկում հաշվարկված վնասն ավել ցույց տալը ոչ բոլոր իրավիճակներում է հանգեցնում հարկի նվազեցմանը: Հետևաբար՝ ոչ բոլոր դեպքերում է այդ իրավախախտմամբ պետությանը գույքային վնաս պատճառվում: «Շահութահարկի մասին» ՀՀ օրենքի՝ «Հարկատուի գործունեությունից վնասները» վերտառությամբ 25-րդ հոդվածի համաձայն՝

«1. Հարկվող շահույթը որոշելիս համախառն եկամուտը նվազեցվում է հարկատուի մոտ նախորդ տարիներին առաջացած վնասների չափով, բացառությամբ կազմակերպությունների միացման, միաձուլման և վերակազմավորման ձևով վերակազմակերպման դեպքերի: Հարկատուի գործունեությունից վնասը սույն օրենքով սահմանված նվազեցումների գերազանցումն է համախառն եկամտի նկատմամբ:

2. Սույն նվազեցման կիրառման նպատակով հաշվետու և նախորդող տարիներին հարկատուի գործունեությունից վնաս ունենալու դեպքում այն փոխանցվում է վնասի ստացման տարվան հաջորդող 5 տարիներ»:

Այսինքն, տվյալ հաշվետու տարվա ընթացքում շահութահարկի հաշվարկում վնասն ավել ցույց տալը հարկ վճարողի հարկային պարտավորությունների պատշաճ կատարման վրա կարող է չանդրադառնալ, քանի որ հարկվող շահույթը որոշելիս համախառն եկամուտը նվազեցվում է հարկատուի նախորդ տարիներին առաջացած վնասների չափով: Հետագայում շահութահարկի հաշվարկում սխալը շտկելու և պատճառված վնասն օբյեկտիվորեն ճիշտ ցույց տալու դեպքում հարկատուի հարկային պարտավորությունը չի նվազեցվում:

Բացի դրանից, «Շահութահարկի մասին» և «Հարկերի մասին» ՀՀ օրենքների ուսումնասիրությունը վկայում է այն մասին, որ դրանց կարգավորման ոլորտում պատասխանատվություն նախատեսող նոր-

մերը սանկցիա են նախատեսում միայն այն պարագայում, երբ իրավախախտման օբյեկտիվ կողմ հանդիսացող արարքի /գործողության կամ անգործության/ արդյունքում պետությանը, հասարակությանը գույքային վնաս է պատճառվել, այսինքն՝ իրավախախտման կազմը նյութական է, այլ ոչ թե ձևական:

Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ վիճարկվող դրույթով նախատեսված իրավակարգավորման կիրառման ժամանակ պետք է հաշվի առնվի այն հանգամանքը, թե արդյոք շահույթի հաշվարկում վնասի պակաս ցույց տալը հանգեցրել է հարկի նվազեցման, թե՛ ոչ, այսինքն՝ արդյոք պետությանը հասցվել է գույքային վնաս, թե՛ ոչ: Հակառակ պարագայում վիճարկվող դրույթը հանդես կգա որպես վարչական պատասխանատվությանը բնորոշ կանխարգելիչ, դաստիարակչական իրավակարգավորիչ գործառույթից բխող պատասխանատվության ինստիտուտ նախատեսող դրույթ:

Հանրագումարի բերելով վերոշարադրյալը՝ ՀՀ սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ «Շահութահարկի մասին» ՀՀ օրենքի 69-րդ հոդվածի 3-րդ պարբերության 1-ին նախադասությամբ ամրագրված՝ վեճի առարկա դրույթը կիրառելի է միայն այն դեպքերում, երբ վնասի ոչ ճիշտ հաշվարկը հանգեցնում է շահութահարկի գծով պարտավորությունների ոչ բարեխիղճ կատարման: Իրավակիրառ պրակտիկայում տվյալ դրույթը չի կարող մեկնաբանվել և կիրառվել այնպես, որ.

ա/ նույն արարքի համար առաջանա կրկնակի պատասխանատվություն,

բ/ տուգանք նշանակվի և գանձվի այն պարագայում, երբ տարբեր պատճառներով ավելի մեծ ցույց տրված վնասը չի հանգեցրել հարկային պարտավորությունների չկատարման:

Այս մոտեցումը պետք է որդեգրվի նաև հինգ տարվա ընթացքում փոխանցվող վնասի հաշվարկման դեպքում: Իրավունքի գերակայության սկզբունքի պահանջներից չի բխում այն մոտեցումը, երբ նախապես տուգանք կարող է սահմանվել և հաշվարկվել ենթադրյալ /հնարավոր/ խախտումների համար:

Սահմանադրական դատարանի սույն իրավական դիրքորոշումները համակարգային ձևով իրենց իրացումը պետք է գտնեն ինչպես «Շահութահարկի մասին», այնպես էլ «Հարկերի մասին» ՀՀ օրենքներում:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից և ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետով, 102-րդ հոդվածով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 63, 64 և 68-րդ հոդվածներով, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց**.

1. «Շահութահարկի մասին» ՀՀ օրենքի 69-րդ հոդվածի 3-րդ պարբերության 1-ին նախադասությամբ ամրագրված դրույթը համապատասխանում է Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը՝ սույն որոշման մեջ սահմանադրական դատարանի արտահայտած իրավական դիրքորոշումների շրջանակում:

2. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է և ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՀՈՂ

Գ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

28 ապրիլի 2015 թվականի
ՍԴՈ-1203

ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
ՈՐՈՇՈՒՄԸ**

2014 թվականի Հոկտեմբերի 29-ին ԱՍՄԱՆՈՒՄ ՍՏՈՐԱԳՐՎԱԾ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀՈՐԴԱՆԱՆԻ ՀԱՇՒՄՅԱՆ ԹՍԳԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋԵՎՆԵՐԿՐՈՒՄՆԵՐԻ ԽՐԱԽՈՒՍՄԱՆ ԵՎ ՓՈԽԱԴԱՐՉ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳՐՈՒՄ ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ

Քաղ. Երևան

28 ապրիլի 2015թ.

Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով. Գ. Հարությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ա. Գյուլումյանի, Ֆ. Թոխյանի, Ա. Թունյանի, Ա. Խաչատրյանի, Վ. Հովհաննիսյանի (զեկուցող), Հ. Նազարյանի, Ա. Պետրոսյանի,

մասնակցությամբ՝ Հանրապետության Նախագահի պաշտոնական ներկայացուցիչ՝ Հայաստանի Հանրապետության էկոնոմիկայի նախարարի տեղակալ Ս. Ավետիսյանի,

համաձայն Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 2-րդ կետի, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 25, 38 և 72-րդ հոդվածների,

դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «2014 թվականի հոկտեմբերի 29-ին Ամմանում ստորագրված՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Հորդանանի Հաշիմյան Թագավորության կառավարության միջև ներդրումների խրախուսման և փոխադարձ պաշտպանության մասին համաձայնագրում ամրագրված պարտավորությունների՝ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթ է հանդիսացել Հանրապետության Նախագահի՝ 25 մարտի 2015թ. ՀՀ սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումը:

Ուսումնասիրելով դիմումը, գործով զեկուցողի գրավոր հաղորդումը, Հանրապետության Նախագահի պաշտոնական ներկայացուցչի գրավոր բացատրությունը, հետազոտելով համաձայնագիրը և գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց**.

Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Հորդանանի Հաշիմյան Թագավորության կառավարության միջև ներդրումների խրախուսման և փոխադարձ պաշտպանության մասին համաձայնագիրն (այսուհետ՝ Համաձայնագիր) ստորագրվել է 2014 թվականի հոկտեմբերի 29-ին՝ Ամմանում:

Համաձայնագրի նպատակը մի Պայմանավորվող կողմի ներդրողների ներդրումների համար մյուս Պայմանավորվող կողմի տարածքում բարենպաստ պայմաններ ստեղծելու համար երկու պետությունների միջև փոխշահավետ տնտեսական համագործակցությունը զարգացնելը, կողմերի տնտեսական զարգացումը և մասնավոր կապիտալի ներհոսքը խթանելը, ներդրումների համար կայուն հիմք ստեղծելը, տնտեսական ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործումն առավելագույնի հասցնելը և կենսամակարդակի բարելավմանը նպաստելն է:

Համաձայնագրով Հայաստանի Հանրապետությունն ստանձնում է մի շարք պարտավորություններ, այդ թվում՝ խրախուսել և ստեղծել բարենպաստ պայմաններ իր տարածքում մյուս կողմի ներդրողների ներդրումների իրականացման համար, ներդրումների հոսքը խթանելու նպատակով միջոցներ ձեռնարկել՝ տեղեկացնելու պայմանագրի մյուս կողմին իր տարածքում ներդրումային հնարավորությունների վերաբերյալ, իր տարածքում մյուս կողմի ներդրողների ներդրումների և եկամուտների նկատմամբ ապահովելու լիակատար պաշտպանվածություն ու ապահովություն և անհիմն կամ խտրական միջոցներով չխոչընդոտելու ներդրողների ներդրումների օգտագործմանը, կառավարմանը, գործադրմանը, ընդլայնմանը, վաճառքին կամ այլ գործողության, որն ուղղված է ներդրումների տնօրինմանը:

Ըստ պայմանագրի՝ կողմերի ներդրողների ներդրումների կամ եկամուտների նկատմամբ պետք է ապահովվի արդար և հավասար ռեժիմ՝ համաձայն միջազգային իրավունքի: Միաժամանակ, ներդրողների ներդրումների և եկամուտների նկատմամբ չպետք է սահմանել պակաս բարենպաստ ռեժիմ, քան այն, որը կողմերը տրամադրում են իրենց սեփական ներդրողներին կամ ցանկացած երրորդ պետության ներդրողների

համար նույնանման պայմաններում, որն ավելի բարենպաստ է:

Որպես ներդրողների իրավունքների երաշխավորման կարևոր գործոն են Համաձայնագրի այն դրույթները, համաձայն որոնց՝ մյուս Պայմանավորվող կողմի ներդրողների նկատմամբ պարտադրող միջոցներ չկիրառել՝ կապված նյութերի ձեռքբերման, արտադրության միջոցների, շահագործման, տրանսպորտի, իր արտադրանքի մարքեթինգի կամ նմանատիպ պատվերների հետ, որոնք ունեն անհիմն կամ խտրական ազդեցություններ. մյուս կողմի ներդրողի ներդրումներն ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն չօտարել, չազգայնացնել կամ չօտարել ու ազգայնացմանը հավասարագոր հետևանքներ ունեցող այլ միջոցներ չկիրառել, բացառությամբ՝ հանրային շահերի դեպքում, ոչ խտրական հիմքերի վրա, Պայմանավորվող կողմի օրենքով սահմանված ընթացակարգերի համաձայն, ինչպես նաև նախնական, համարժեք և արդյունավետ փոխհատուցմամբ:

Կողմերը պարտավորվում են իրենց տարածքում՝ պատերազմի կամ այլ զինված ընդհարման, արտակարգ իրավիճակի, ապստամբության, խռովության, անկարգությունների կամ այլ նման իրավիճակների հետևանքով մյուս կողմի ներդրողի վնասներ կրելու դեպքում ներդրողին տրամադրել այնպիսի ռեժիմ, որը կլինի ոչ պակաս բարենպաստ, քան այն, որը տրամադրում է իր կամ որևէ երրորդ պետության ներդրողներին նույնանման պայմաններում, որն ավելի բարենպաստ է: Համաձայնագրի կողմերը պարտավորվում են նաև իրենց տարածքում զինված ուժերի կամ իշխանությունների կողմից մյուս կողմի ներդրողների սեփականության կամ դրա մի մասի բռնագրավման, զինված ուժերի կամ իշխանությունների կողմից, ռազմական գործողություններով չպայմանավորված կամ իրադրության անհրաժեշտությունից չբխող, մյուս կողմի ներդրողների սեփականության կամ դրա մի մասի ոչնչացման իրավիճակներում վնասներ կրելու դեպքում ապահովել, որպեսզի ներդրողներն ստանան նախնական համարժեք և արդյունավետ փոխհատուցում կամ վերականգնում այն վնասի համար, որը նրանք կրել են բռնագրավման ժամանակահատվածում իրենց սեփականության ոչնչացման արդյունքում, ինչպես նաև ապահովել, որպեսզի այդպիսի վճարումները լինեն ազատ փոխարկելի արժույթով, առանց հետաձգման:

Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ Համաձայնագրի 5 և 6-րդ հոդվածներով նախատեսված ներդրումների օտարման վերաբերյալ իրավակարգավորումները պետք է մեկնաբանվեն և կիրառվեն ՀՀ Սահմանադրության 31-րդ հոդվածով նախատեսված սեփականատիրոջ իրավունքների պաշտպանության սահմանադրաիրավական երաշխիքների համատեքստում:

ՀՀ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից և ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 2-րդ կետով, 102-րդ հոդվածի առաջին և չորրորդ մասերով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 63 և 64-րդ հոդվածներով, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց**.

1. 2014 թվականի հոկտեմբերի 29-ին Ամմանում ստորագրված՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Հորդանանի Հաշիմյան Թագավորության կառավարության միջև ներդրումների խրախուսման և փոխադարձ պաշտպանության մասին համաձայնագրում ամրագրված պարտավորությունները համապատասխանում են Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը:

2. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է և ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՀՈՂ

Գ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

28 ապրիլի 2015 թվականի
ՍԴՈ-1204

ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
ՈՐՈՇՈՒՄԸ**

**ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐ ԷՄՄԱ ԽՈՋՈՑԱՆԻ ԵՎ ԳԵՎՈՐԳ ԱՐՇԱԿՅԱՆԻ
ԴԻՄՈՒՄԻ ՀԻՄԱՆ ՎՐԱ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ 199-ՐԴ ՀՈԴՎԱԾԻ 1-ԻՆ ՄԱՍԻ՝
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ
ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ
ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ**

Քաղ. Երևան

19 մայիսի 2015թ.

Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով.

Վ. Հովհաննիսյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ֆ. Թոխյանի, Ա. Թունյանի (զեկուցող), Ա. Խաչատրյանի, Հ. Նազարյանի, Ա. Պետրոսյանի, մասնակցությամբ (գրավոր ընթացակարգի շրջանակներում)՝ դիմողների ներկայացուցիչ Կ. Մեժլումյանի,

գործով որպես պատասխանող կողմ ներգրավված՝ ՀՀ Ազգային ժողովի պաշտոնական ներկայացուցիչ՝ ՀՀ Ազգային ժողովի աշխատակազմի իրավաբանական վարչության պետ Հ. Սարգսյանի,

համաձայն Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետի, 101-րդ հոդվածի առաջին մասի 6-րդ կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՀՀ օրենքի 25, 38 և 69-րդ հոդվածների, դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «Քաղաքացիներ

89 ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆ ♦ ՏԵՂԵԿՎՈՐ ♦ 3(77)2015

ՀՀ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՎԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

Էմմա Խոջոյանի և Գևորգ Արշակյանի դիմումի հիման վրա՝ Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքի 199-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ՝ գործը:

Գործի քննության առիթը քաղաքացիներ Է. Խոջոյանի և Գ. Արշակյանի՝ 15.10.2014թ. ՀՀ սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումն է:

ՀՀ սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ դատարանը 10.03.2015թ. նիստում բավարարեց սույն գործի դատաքննությունը հետաձգելու վերաբերյալ դիմողների ներկայացուցչի ներկայացրած միջնորդությունը և գործի դատաքննությունը հետաձգեց, որից հետո կողմերը որևէ լրացուցիչ նյութ չեն ներկայացրել:

Ուսումնասիրելով գործով զեկուցողի գրավոր հաղորդումը, դիմող և պատասխանող կողմերի գրավոր բացատրությունները, հետազոտելով Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգիրքը և գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց**.

1. ՀՀ քաղաքացիական օրենսգիրքն ընդունվել է ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից՝ 1998 թվականի մայիսի 5-ին, Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 1998 թվականի հուլիսի 28-ին և ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից 17.06.1998թ. ընդունված՝ «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգիրքը գործողության մեջ դնելու մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն ուժի մեջ է մտել 1999 թվականի հունվարի 1-ից:

Օրենսգրքի՝ «Համատեղ սեփականության ներքո գտնվող գույքը բաժանելը և դրանից բաժին առանձնացնելը» վերտառությամբ 199-րդ հոդվածի 1-ին մասը սահմանում է.

«Համատեղ սեփականության մասնակիցների միջև ընդհանուր գույքը բաժանվում կամ նրանցից մեկի բաժինն առանձնացվում է ընդհանուր գույքի նկատմամբ իրավունքում մասնակիցներից յուրաքանչյուրի բաժինը նախապես որոշելուց հետո»:

Վերոնշյալ դրույթը փոփոխության կամ լրացման չի ենթարկվել:

2. Գործի դատավարական նախապատմությունը հանգում է հետևյալին.

ըստ հայցի Լևոն Աբելյանի ընդդեմ Եղիշ Արշակյանի՝ ընդհանուր հա-

մատեղ սեփականություն հանդիսացող հողամասից բաժնեմասն առանձնացնելու պահանջի մասին և ըստ հակընդդեմ հայցի Եղիշ Արշակյանի ընդդեմ Լևոն Աբելյանի, Էրրորդ անձ Բայանդուր Գալստյանի՝ ձեռքբերման վաղեմության ուժով հողամասի նկատմամբ սեփականության իրավունքը ճանաչելու և ընդհանուր հողամասից առանձնացնելու պահանջների մասին թիվ ԵԱԴԴ/0549/02/08 քաղաքացիական գործով Երևան քաղաքի Աջափնյակ և Դավթաշեն համայնքների ընդհանուր իրավասության դատարանն իր՝ 23.03.2009թ. վճռով հայցը և հակընդդեմ հայցը բավարարել է մասնակի՝ Երևան քաղաքի Ջանիբեկյան փողոցի թիվ 38 հասցեում դեպի Եղիշ Արշակյանի, Լևոն Աբելյանի և Բայանդուր Գալստյանի շինություններ տանող 94քմ հողատարածքը թողնվել է ընդհանուր օգտագործման: Մնացած 456.5քմ հողամասից 196քմ առանձնացվել է և հատկացվել Լևոն Աբելյանին, իսկ Եղիշ Արշակյանին հատկացվել է 260քմ, որը հանդիսանում է նրա շինության տակ գտնվող տարածքը և Լևոն Աբելյանին հատկացված հողատարածքի շարունակությունը:

ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի 30.07.2009 թվականի որոշմամբ Եղիշ Արշակյանի վերաքննիչ բողոքը բավարարվել է՝ Երևան քաղաքի Աջափնյակ և Դավթաշեն համայնքների ընդհանուր իրավասության դատարանի 23.03.2009 թվականի վճիռը բեկանվել է և գործն ուղարկվել նոր քննության:

ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական և վարչական պալատի 07.10.2009թ. որոշմամբ Լևոն Աբելյանի վճռաբեկ բողոքը վերադարձվել է:

Ըստ հայցի Լևոն Աբելյանի ընդդեմ Եղիշ Արշակյանի (իրավահաջորդներ Էմմա Խոջոյան և Գևորգ Արշակյան)՝ ընդհանուր համատեղ սեփականություն հանդիսացող հողամասից բաժնեմասն առանձնացնելու պահանջի մասին, և ըստ հակընդդեմ հայցի Եղիշ Արշակյանի (իրավահաջորդներ Էմմա Խոջոյան և Գևորգ Արշակյան)՝ ընդդեմ Լևոն Աբելյանի, Էրրորդ անձ՝ Բայանդուր Գալստյանի՝ ձեռքբերման վաղեմության ուժով հողամասի նկատմամբ սեփականության իրավունքը ճանաչելու և ընդհանուր հողամասից առանձնացնելու պահանջների մասին թիվ ԵԱԴԴ/0549/02/08 քաղաքացիական գործի նոր քննության արդյունքում Երևան քաղաքի Աջափնյակ և Դավթաշեն վարչական շրջանների ընդհանուր իրավասության դատարանն իր՝ 15.03.2012թ. վճռով հայցը բավարարել է, իսկ հակընդդեմ հայցը բավարարել է մասնակիորեն՝ 91.84քմ մակերեսով հողամասն ընդհանուր սեփականության իրավունքով թողնվել է կողմերի ընդհանուր օգտագործմանը, իսկ ձեռքբերման վաղեմության ուժով հողամասի նկատմամբ սեփականության իրավունքը

ճանաչելու և ընդհանուր հողամասից առանձնացնելու մասին պահանջները մերժվել են:

Ընդ որում, դատարանը ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 199-րդ հոդվածի 2-րդ մասի կիրառմամբ գտել է, որ որպես ընդհանուր համատեղ սեփականություն՝ հողամասը պետք է բաժանվի ոչ թե դրա վրա ամրակայված անշարժ գույքերի մակերեսներին համամասնորեն, այլ համատեղ սեփականության մասնակիցների միջև հավասար:

ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի 22.01.2014թ. որոշմամբ Եղիշ Արշակյանի իրավահաջորդներ Էմմա Խոջոյանի և Գևորգ Արշակյանի վերաքննիչ բողոքը մերժվել է և Երևան քաղաքի Աջափնյակ և Դավթաշեն վարչական շրջանների ընդհանուր իրավասության դատարանի 15.03.2012թ. վճիռը թողնվել է օրինական ուժի մեջ:

Մերժելով վերաքննիչ բողոքը՝ Վերաքննիչ դատարանը ՀՀ դատական օրենսգրքի 15-րդ հոդվածի 4-րդ մասի ուժով կիրառել է թիվ ԵԿԴ/2343/02/08 գործով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի՝ 27.05.2011 թվականի որոշմամբ արտահայտած իրավական դիրքորոշումը, որի համաձայն. «Մինչև նախկինում գործող ՀՀ հողային օրենսգրքի ուժի մեջ մտնելը՝ 15.03.1991 թվականը, քաղաքացիի որպես անձնական սեփականություն կարող էր ունենալ բնակելի տուն (բնակելի տան մաս), իսկ հողը պետության բացառիկ սեփականությունն էր և հատկացվում էր բացառապես օգտագործման իրավունքով: Բնակելի տան շինարարության և դրա սպասարկման համար քաղաքացիների ունեցած հողամասերն անհատույց՝ որպես սեփականություն, նրանց են թողնվել միայն ՀՀ նախկին հողային օրենսգրքի ուժի մեջ մտնելուց հետո՝ 15.03.1991 թվականից: Միաժամանակ, ՀՀ նախկին հողային օրենսգրքի համաձայն՝ այն բոլոր դեպքերում, երբ բաժինները որոշված չէին, ընդհանուր սեփականությունը համարվում էր որպես համատեղ սեփականություն: Ինչ վերաբերում է տվյալ պահին համատեղ սեփականության ներքո գտնվող գույքը բաժանելու և դրանից բաժին առանձնացնելու հետ կապված իրավահարաբերություններին, ապա դրանք կարգավորվում են ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքով, որի կանոնակարգման ուժով ընդհանուր գույքը բաժանելիս և դրանից բաժին առանձնացնելիս համատեղ սեփականության մասնակիցների բաժինները համարվում են հավասար, եթե այլ բան նախատեսված չէ օրենքով կամ մասնակիցների համաձայնությամբ»:

ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական և վարչական պալատի 26.03.2014թ. որոշմամբ Էմմա Խոջոյանի և Գևորգ Արշակյանի ներկայացուցչի վճռաբեկ բողոքը վերադարձվել է:

3. Դիմողները գտնում են, որ օրենսգրքի վիճարկվող դրույթը հակասում է ՀՀ Սահմանադրության 1-ին, 8-րդ և 31-րդ հոդվածներին այնքանով, որքանով անշարժ գույքով ծանրաբեռնված ընդհանուր սեփականություն հանդիսացող հողամասի բաժանման դեպքում օրենսգրքի վիճարկվող դրույթը հաշվի չի առնում այդ հողամասին ամրակցված անշարժ գույքերի մակերեսները և հնարավորություն չի տալիս այդ հողամասը բաժանել դրան ամրակցված անշարժ գույքերի մակերեսներին համամասնորեն:

Վկայակոչելով ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի թիվ 06-1034 քաղաքացիական գործով 11.04.2006թ. կայացված վճիռը, որով ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանը գտել է, որ ընդհանուր համատեղ սեփականություն հանդիսացող հողամասը պետք է բաժանվի այդ հողամասի վրա ամրակցված անշարժ գույքում սեփականատերերի բաժնեմասերին համաչափ, և թիվ ԵԿԴ/2343/02/08 քաղաքացիական գործով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի 27.05.2011թ. որոշումը, որով ՀՀ վճռաբեկ դատարանը գտել է, որ ընդհանուր համատեղ սեփականություն հանդիսացող հողամասը ենթակա չէ բաժանման այդ հողամասի վրա ամրակցված անշարժ գույքում սեփականատերերի բաժնեմասերին համաչափ, դիմողները հանգում են այն եզրակացությանը, որ օրենսգրքի վիճարկվող դրույթի առնչությամբ իրավական որոշակիության առումով առկա է խնդիր, քանի որ մի դեպքում այդ նորմի կիրառմամբ ընդհանուր սեփականություն հանդիսացող տնամերձ հողամասը դատարանի կողմից բաժանվել է այդ հողամասին ամրակայված շինությունների մակերեսներին համամասնորեն, մեկ այլ դեպքում հողամասը բաժանվել է այդ հողամասին ամրակայված շինությունների բոլոր սեփականատերերի միջև համամասնորեն՝ անկախ դրանում առկա շինությունների մակերեսներից:

Դիմողներն օրենսգրքի վիճարկվող դրույթի սահմանադրականության վերաբերյալ իրենց դիրքորոշումը հիմնավորում են հետևյալով.

ա/ դատարանը չի կիրառել ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի թիվ 06-1034 քաղաքացիական գործով 11.04.2006թ. կայացված վճռում արտահայտված իրավական դիրքորոշումները, դատարանը խախտել է նախկին ՀՀ հողային օրենսգրքի 9-րդ հոդվածի 5-րդ մասի, ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 189-րդ հոդվածի 5-րդ մասի և 199-րդ հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասերի պահանջները,

բ/ «եզակի են այն դեպքերը, երբ հողամասի վրա ամրակայված շինությունները հավասար մակերես ունեն և հիմնականում, դրանք անհավասար են, օրինակ, երկու անձի պատկանող 1000քմ հողամասին կարող է

ամրակցված լինել սեփականատերերից մեկին պատկանող շինություն, որի՝ հողամասին ամրակցված հատվածի մակերեսը 800քմ է, իսկ մյուս սեփականատիրոջ շինության՝ հողամասին ամրակցված հատվածի մակերեսը 50քմ է, իսկ 150քմ մակերեսով հատվածն էլ ընդհանուր բակն է: Նման իրավիճակում կստացվի, որ հողամասի 50քմ մակերես ունեցող անշարժ գույքի սեփականատիրոջը սեփականության իրավունքով պետք է անցնի ոչ միայն բակային ամբողջ տարածքը, այլ նաև մյուս սեփականատիրոջը պատկանող 800քմ մակերես ունեցող անշարժ գույքով զբաղեցված հողամասի հատվածից 300քմ-ն: Նման իրավիճակում սեփականատերերը զրկվում են հողամասերը բաժանելու և սեփականատիրոջ իրավագործությունից լիարժեք օգտվելու հնարավորությունից» :

4. Պատասխանող կողմը՝ առարկելով դիմողների փաստարկներին, գտնում է, որ ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 199-րդ հոդվածի 1-ին մասը համապատասխանում է ՀՀ Սահմանադրությանը: Որպես իր դիրքորոշման հիմնավորում՝ պատասխանող կողմն անդրադառնում է ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքով նախատեսված ընդհանուր համատեղ սեփականության ինստիտուտի վերլուծությանը: Մասնավորապես՝ նշում է, որ. «Համատեղ սեփականության մասնակիցների բաժինների հավասարության վերաբերյալ դրույթը առանց խտրականության ուղղված է բոլոր համասեփականատերերի շահերի պաշտպանությանը, քանզի ընդհանուր գույքի նկատմամբ սեփականության իրավունքը պատկանում է բոլոր համասեփականատերերին համատեղ, այն հավասարապես բոլոր մասնակիցների սեփականությունն է, և ընդհանուր գույքը բաժանելիս համասեփականատերերից մեկի օգտին կողմերի համաձայնությամբ չնախատեսված որևէ սուբյեկտիվ հանգամանք հաշվի առնելն ուղղակիորեն կխախտի մյուս համասեփականատերերի սեփականության իրավունքը

Պատասխանողը նշում է, որ նախկինում բոլոր այն դեպքերում, երբ ընդհանուր սեփականությունն առաջանալիս մասնակիցների բաժինները նախապես հայտնի չէին, ընդհանուր սեփականությունը համարվել է համատեղ, իսկ հետագայում բաժինների առանձնացումն օրենքի հիման վրա իրականացվել է հավասարության սկզբունքով:

Ըստ պատասխանողի՝ համաձայն Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի իրավական դիրքորոշման՝ համեմատելի իրավիճակներում գտնվող անձանց նկատմամբ վերաբերմունքի տարբերությունը խտրական է, եթե այն չունի օբյեկտիվ և ողջամիտ հիմնավորում, այլ կերպ ասած՝ եթե այն չի հետապնդում օրինաչափ նպատակ կամ եթե առկա չէ

համաչափության ողջամիտ հարաբերակցությունն օգտագործված միջոցների և հետապնդվող նպատակի միջև: Այս առումով, պատասխանողի կարծիքով՝ «վիճարկվող իրավակարգավորումը չի պարունակում տարբերակված մոտեցում կիրառելու հնարավորությունն նույնանման հանգամանքներում գտնվող անձանց նկատմամբ»:

Եզրափակելով՝ պատասխանողը նշում է, որ դիմողների իրավունքների հնարավոր և ենթադրյալ խախտումները պայմանավորված չեն վիճարկվող նորմի սահմանադրականությամբ, իսկ դիմողների կողմից առաջ քաշված ընդհանուր համատեղ սեփականությունը բաժանելու և դրանից բաժինն առանձնացնելու իրենց համար նախընտրելի տարբերակն «...ըստ էության, բարենպաստ պայմաններ կստեղծի... իրենց պահանջների բավարարման տեսանկյունից»:

5. ՀՀ սահմանադրական դատարանը հիմնավոր չի համարում դիմողների փաստարկները, որ ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 199-րդ հոդվածի 2-րդ մասի սահմանադրականության հարցը «մեխանիկական վրիպակի պատճառով» չի ներկայացվել որպես քննության առարկա խնդրանք: Սահմանադրական դատարանը 03.11.2014թ. ՍԴԴԿՈ/2-16 որոշմամբ գործն ընդունել է քննության վեճի առարկա հոդվածի 1-ին մասով, և դիմումի առարկան չի կարող փոխվել:

Հաշվի առնելով դիմողների նախապես ներկայացրած պահանջը և այն հիմնավորող փաստարկները՝ սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 199-րդ հոդվածի կառուցվածքի տրամաբանությունից չի բխում, որ նշված հոդվածի 1-ին մասը նախատեսում է, որ անշարժ գույքով ծանրաբեռնված ընդհանուր սեփականություն հանդիսացող հողամասի բաժանման դեպքում պետք է հաշվի առնվի այդ հողամասին ամրակցված անշարժ գույքի (դրա տարբեր միավորների) մակերեսը (մակերեսները), կամ որ այդ հողամասը պետք է ենթակա լինի բաժանման դրան ամրակցված անշարժ գույքի տարբեր միավորների մակերեսներին համամասնորեն: Այլ կերպ ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 199-րդ հոդվածի 1-ին մասը համատեղ սեփականության մասնակիցների բաժինները որոշելու որևէ կանոն չի նախատեսում: Դիմողների կողմից վիճարկվող՝ համատեղ սեփականության մասնակիցների բաժինների հավասարության կանխավարկածը, որը գործում է սեփականության մասնակիցների համաձայնությամբ կամ օրենքով այլ բան նախատեսված չլինելու դեպքում, սահմանված է նույն հոդվածի 2-րդ մասում, իսկ նույն հոդվածի 3-րդ մասը սահմանում է ընդհանուր գույքը բաժանելու և դրանից բաժին առանձնացնելու հիմքերը

և կարգը: Այսպես. ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 199-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ ընդհանուր գույքը բաժանելիս և դրանից բաժին առանձնացնելիս համատեղ սեփականության մասնակիցների բաժինները համարվում են հավասար, եթե այլ բան նախատեսված չէ օրենքով կամ մասնակիցների համաձայնությամբ, իսկ նույն հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ ընդհանուր գույքը բաժանելու և դրանից բաժին առանձնացնելու հիմքերը և կարգը սահմանվում են ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 197-րդ հոդվածի դրույթներով:

Հիմք ընդունելով վերոգրյալը՝ սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ բացակայում է պատճառահետևանքային կապը ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 199-րդ հոդվածի 1-ին մասի և դիմողների իրավունքների ենթադրյալ խախտման միջև: Ավելին, ձևականորեն բարձրացնելով ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 199-րդ հոդվածի 1-ին մասի սահմանադրականության հարցը, իրականում դիմողները վիճարկում են իրենց նկատմամբ կիրառված դատական ակտերի իրավաչափությունը, ինչը սահմանադրական վերահսկողության օբյեկտ չի հանդիսանում:

Վերոգրյալը համադրելով ՀՀ սահմանադրական դատարանի՝ 2009 թվականի մարտի 17-ի ՄԴԱՌ-21 աշխատակարգային որոշման մեջ անհատական դիմումների հիմնավորված լինելու պահանջի վերաբերյալ արտահայտած հետևյալ իրավական դիրքորոշման հետ՝ «...բոլոր այն դեպքերում, երբ դիմողը, ձևականորեն վիճարկելով օրենքի դրույթի սահմանադրականության հարց, ըստ էության բարձրացնում է այդ դրույթի կիրառման իրավաչափության հարց կամ հետապնդում է այլ նպատակներ, ապա այդպիսի դիմումները ենթակա են մերժման՝ «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՀՀ օրենքի 32 հոդվածի 1-ին կետի հիմքով՝ որպես սահմանադրական դատարանի քննության ենթակա հարց չառաջադրող դիմումներ», և հիմք ընդունելով «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՀՀ օրենքի 60-րդ հոդվածի 1-ին կետը, 32-րդ հոդվածի 1-ին և 6-րդ կետերը, 69-րդ հոդվածի 7-րդ մասը՝ ՀՀ սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ քննության առարկա օրենսգրքի վիճարկվող դրույթի՝ Սահմանադրությանը չհամապատասխանելու վերաբերյալ դիմողների փաստարկներն ակնհայտ անհիմն են, դիմողները գործնականում բարձրացրել են օրենքի նորմի իրավաչափ կիրառման հարց:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից և ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետով, 102-րդ հոդվածով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 60, 63 և 69-րդ հոդվածներով, Հայաստանի

Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց**.

1. «Քաղաքացիներ Էմմա Խոջոյանի և Գևորգ Արշակյանի դիմումի հիման վրա՝ Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքի 199-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործի վարույթը կարճել:

2. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է և ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՀՈՂ

Վ. ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

19 մայիսի 2015 թվականի
ՍԴՈ-1205

